

อิทธิพลของการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อพฤติกรรมการเตรียม
ความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
Impacts of Megatrend Perceptions on the Preparation Behavior for Career
Readiness of Workers in the Tourism Industry

ประสิทธิ์ชัย เดชขำ¹
Prasittachai Dechkham

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่ออาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2) ศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยมีระดับการศึกษาและผลกระทบจากโรคโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ แรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง
2. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมาก
3. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ โดยมีผลกระทบจากโควิด 2019 และระดับการศึกษาเป็นตัวแปรกำกับ

คำสำคัญ (Keywords) : การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก; พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ; โควิด 2019

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study perceptions of megatrends that affect occupations of workers in the tourism industry; 2) to study behaviors of career readiness among workers in the tourism industry; and 3) to find the relationship between awareness of megatrends and career readiness behaviors of workers in the tourism industry. The education levels and the impact of COVID 2019 were the moderator variables. This study was a

Received: 2023-05-11 Revised: 2023-05-28 Accepted: 2023-05-31

¹ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง Lecturer Faculty of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College. E-mail: Prasittachai@lit.ac.th

quantitative research, by questionnaires for data collection from 400 workers in the tourism industry.

The results showed that.

1. Megatrend perception of labor in the tourism industry was found to be moderate.
2. Career readiness behaviors of workers in the tourism industry was high.
3. The perception of megatrends influences the career preparation behavior. The

education levels and megatrend perception had impacts on the career readiness behavior with the impact of COVID 2019 and the level of education as a moderator variable.

Keywords: megatrend perception; preparation behavior for career readiness; COVID 2019

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหรือ โควิด 2019 สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ไปทั่วทุกมุมโลกในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบดังกล่าวส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้างต่อทุกเพศทุกวัยและในหลากหลายสาขาอาชีพ ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน และการเรียนรู้ เศรษฐกิจและธุรกิจในหลายภาคส่วนได้รับผลกระทบอย่างหนัก (สมประวิณ มั่นประเสริฐ, 2563) ถึงแม้การแพร่ระบาดของโรคจะหมดไปในอนาคต แต่โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการทำธุรกิจ การทำงานและการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอาจจะไม่กลับไปเป็นเหมือนเดิมอีก ปัจจัยทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอุปสงค์และอุปทานของตลาดแรงงานและอาจนำตลาดแรงงานเข้าสู่ภาวะปกติใหม่ (New Normal) หลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสร้างความท้าทายในภาวะที่เศรษฐกิจโลกกำลังเผชิญกับการกระแสการเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกยุคใหม่ (Megatrend) ซึ่งมีอิทธิพลต่อตลาดแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ (1) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการค้าโลก รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการบริโภค เช่น ผู้ซื้อลดการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ขายโดยเปลี่ยนไปเข้าถึงสินค้าและบริการผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น (Distancing Urbanization) เป็นต้น (2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกซึ่งได้แก่การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และการเพิ่มขึ้นของประชากรชนชั้นกลางในประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจะส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างตลาดแรงงานและส่งผลโดยอ้อมผ่านให้การกระจายตัวของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลให้อุปสงค์ต่อสินค้าและบริการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และ (3) การเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะภูมิอากาศจากภาวะโลกร้อนที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภาวะโลกร้อนและสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหันและรุนแรงจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อแรงงานและผู้ประกอบการในกลุ่มอาชีพที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะภูมิอากาศที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพ (จิรัฐ เจนพิงพร และคณะ, 2564)

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่และภาวะปกติใหม่หลังวิกฤตการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาประกอบกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในปัจจุบันของเศรษฐกิจไทย ทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายในระยะข้างหน้า และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในประเทศในการผ่านพ้นภาวะวิกฤตในปัจจุบันและพร้อมรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในระดับบุคคลหาก

แรงงานมีการรับรู้ว่าคุณภาพของงานมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบทางลบจากปัจจัยต่างๆ เช่นเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ จะทำให้แรงงานแสวงหาวิธีการรับมือและพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าในอาชีพได้ อีกทั้งรัฐบาลก็จะได้เตรียมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยลำดับต้นๆ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่ามีผลอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่ออาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมเตรียมความพร้อมแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยมีระดับการศึกษาและผลกระทบจากโรคโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยมีระดับการศึกษา และการเกิดโรคระบาดโควิด 19 เป็นตัวแปรกำกับ

การทบทวนทฤษฎี

1. กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ปัจจุบันโลกเป็นสังคม "โลกาภิวัตน์" (globalization) สามารถติดต่อสื่อสารข้อความถึงกันและกันได้อย่างรวดเร็วทำให้วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิดของสังคมสามารถเผยแพร่กระจายและถ่ายโอนกันได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลอย่างยิ่งต่ออาชีพของแรงงานในปัจจุบันโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่มีผลต่ออาชีพโดยในขณะนี้การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะกล่าวถึง 3 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและรูปแบบการค้าโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและรูปแบบการค้าโลกที่มีความก้าวกระโดด มีนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการใหม่ๆ รูปแบบการทำธุรกิจแบบใหม่ และกระบวนการผลิตที่ทันสมัย ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อการใช้ชีวิตของผู้คนและภูมิทัศน์การแข่งขันในภาคธุรกิจ ทำให้เศรษฐกิจได้รับประโยชน์จากการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ลดต้นทุน เพิ่มโอกาสทางธุรกิจและการเข้าถึงตลาดใหม่ๆ มากขึ้น รวมถึงคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ปรับตัวขึ้นจากความสามารถในการเข้าถึงสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการได้มากขึ้นด้วยศักยภาพของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในโลกยุคใหม่ไม่ว่าจะเป็นการใช้หุ่นยนต์เชิงอุตสาหกรรม ระบบปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ อาจส่งผลกระทบเชิงลบ

ต่อแรงงานบางกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยงานวิจัยของ Frey and Osborne (2017: 254-280) คาดการณ์ผลกระทบของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะเกิดขึ้นกับแรงงานในอนาคตพบว่าร้อยละ 47 ของแรงงานในสหรัฐอเมริกามีความเสี่ยงสูงต่อการถูกทดแทนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในอนาคต สำหรับงานศึกษาในประเทศไทย พัชรพร ลิพิพัฒน์ไพบูลย์ และนันทินิตย์ ทองศรี (2561) ศึกษาโดยใช้ข้อมูลการสำรวจสถิติแรงงานไทย ปี 2016 พบว่า แรงงานร้อยละ 57 ในภาคเกษตร ร้อยละ 55 ในภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 55 ในภาคการค้า ร้อยละ 28 ในภาคก่อสร้าง และร้อยละ 28 ในภาคบริการ จะมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกทดแทนด้วยระบบคอมพิวเตอร์และระบบอัตโนมัติ โดยกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อภาวะไร้งานสูงสุดคือ กลุ่มที่มีลักษณะทำงานซ้ำๆ ตามคำสั่งเฉพาะ (Routine Tasks) (พัชรพร ลิพิพัฒน์ไพบูลย์ และนันทินิตย์ ทองศรี, 2561)

1.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกซึ่งได้แก่การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างตลาดแรงงานและส่งผลโดยอ้อมผ่านให้การกระจายตัวของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลให้อุปสงค์ต่อสินค้าและบริการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ทำให้ประชากรวัยทำงานหรือแรงงานลดลง และทำให้สัดส่วนการพึ่งพิง (Dependency Ratio) เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้ระดับผลิตภาพในการผลิตและระดับผลผลิตลดลง (นลิตรา ไทยประเสริฐ, 2555: 2) จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของแรงงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะในการให้บริการและการผลิตที่สอดคล้องกับประชากรในอนาคต

1.3 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความถี่และรุนแรงขึ้นทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมโดยก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจได้แก่ความเสียหายโดยตรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร การชะลอตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและผลิตภาพ และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและงบประมาณที่ต้องสูญเสียไปเพื่อแก้ไขและเยียวยาผลกระทบของภัยพิบัติรุนแรงที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน ในด้านผลกระทบต่อกลุ่มแรงงาน ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการจ้างงานและรายได้ในกลุ่มอาชีพที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ บางอาชีพมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นและแรงงานมีผลิตภาน้อยลงเพราะสภาพแวดล้อมเป็นอันตรายต่อสุขภาพมากขึ้น และการจ้างงานที่ลดลงหรือถูกทดแทนโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษสูงหรือสินค้าและบริการไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป จากการรณรงค์ลดโลกร้อนและนโยบายภาครัฐในการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มาทดแทนเทคโนโลยีการผลิตแบบเก่าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสภาพอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์เดินทางหรือยกเลิกการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (พันธ์วลี ธรรมรี่ และสุวิมล คนไว, 2561: 1-9)

2. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ

ความพร้อมเป็นลักษณะของบุคคลที่กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยมีสภาพการเตรียมการ ความถนัด ความพอใจหรือความกระตือรือร้น เพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งเกิดจากวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และอารมณ์ โดย Downing and Thackrey (1971) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมไว้ 4 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Factors) ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม 2) องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ความพร้อมทางสติปัญญาและความสามารถในการรับรู้ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแยกแยะการเห็น การฟังและความสามารถในการตัดสินใจและคิดแก้ปัญหา 3) องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ สภาพทาง

เศรษฐกิจ ความพอเพียง โอกาสในการหาประสบการณ์ทางสังคม และ 4) องค์ประกอบด้านอารมณ์แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotional Factor, Motivation and Personality Factors) ได้แก่ความมั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ และความต้องการที่จะเรียนรู้ หากแรงงานมีการเตรียมความพร้อมในอาชีพอยู่เสมอก็จะทำให้สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์เช่นเมื่อมีการเกิดโรคระบาดโควิด 2019 ขึ้นคนที่มีการเตรียมความพร้อมก็จะได้รับผลกระทบน้อยกว่าคนที่ไม่ได้เตรียมความพร้อม

3. บทบาทของตัวแปรกำกับ ได้แก่ระดับการศึกษา และการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3.1 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งในการเพิ่มความสามารถในการเตรียมความพร้อมโดยส่วนใหญ่คนที่มีการศึกษาที่สูงกว่าจะมีทางเลือกที่มากกว่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล โอกาสในการเลือกอาชีพต่างๆ จากผลการวิจัยของกุลทิพย์ ศาสตรระจจิ และคณะ (2563: 123) ที่ศึกษาการประเมินความพร้อมของสังคมไทยและคนไทยในการเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ หลังวิกฤติ Covid-19 พบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่ามีส่วนของคนที่ตอบว่ารับมือแทบจะไม่มีหรือน้อยกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยในทางทฤษฎีแรงงานที่มีการศึกษาสูงนอกจากจะมีแนวโน้มที่จะมีผลิตภาพการทำงานสูงแล้ว ยังมีพื้นฐานในการเรียนรู้ทักษะใหม่โดยเฉพาะทักษะทางด้านเทคโนโลยีซึ่งเอื้อให้แรงงานสามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและความต้องการจ้างงานได้ดี นอกจากนี้ การศึกษายังสามารถส่งสัญญาณถึงทักษะและผลิตภาพในการทำงานซึ่งเอื้อให้แรงงานที่มีการศึกษาสูงเข้าถึงโอกาสในการจ้างงานมากขึ้น (hrex.asia, 2019)

3.2 การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่เริ่มแพร่ระบาดปลายปี 2562 และเริ่มระบาดในวงกว้างตอนต้นปี 2563 ได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานทั่วโลกจากทั้งมาตรการปิดเมือง (Lockdown) และปิดประเทศ (Border Shutdown) และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค การหยุดชะงักของห่วงโซ่การผลิต (Supply Chain Disruptions) จากการติดขัดของการเดินทางขนส่ง รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หดตัวอย่างฉับพลัน เป็นวงกว้าง และยาวนานจากรูปแบบทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและจากบาดแผลทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังคงอยู่ยาวนานซึ่งส่งผลต่ออาชีพของประชาชน ซึ่ง เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู และคณะ (2563) ได้นำดัชนีที่ได้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงของกลุ่มอาชีพจำนวนกว่า 400 อาชีพโดยสามารถแบ่งอาชีพออกเป็น 4 กลุ่มตามระดับความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานและความจำเป็นในการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้อื่นระหว่างการทำงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มอาชีพจำแนกตามดัชนีลักษณะงาน

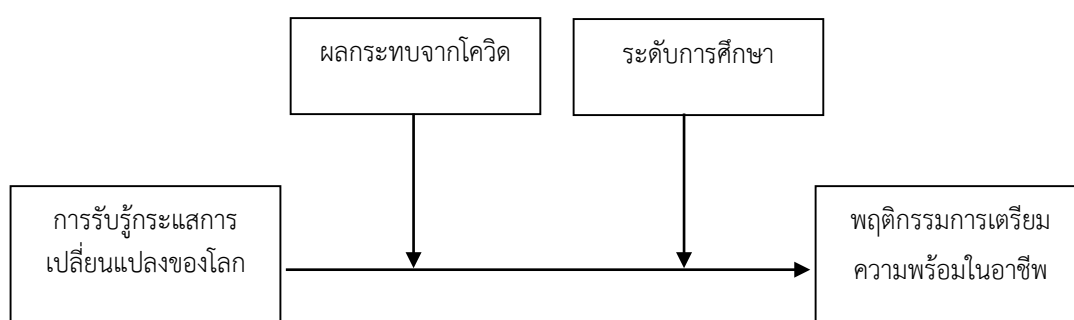
ความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน	โอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับผู้อื่นในการทำงาน	
	ต่ำ	สูง
ยืดหยุ่น	ผลกระทบน้อย นักสังคมวิทยา โปรแกรมเมอร์ นักพัฒนาเว็บไซต์และสื่อ นัก เศรษฐศาสตร์ ผู้ให้คำปรึกษาด้าน การเงิน ที่ปรึกษากฎหมาย	ผลกระทบปานกลาง ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านงานบุคคล ผู้จัดการด้านการ ขาย พนักงานต้อนรับ ตัวแทนจัดหางาน ครูระดับ มัธยมศึกษาขึ้นไป
ไม่ยืดหยุ่น	ผลกระทบปานกลาง	ผลกระทบสูง

ความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน	โอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับผู้อื่นในการทำงาน	
	ต่ำ	สูง
	คนงานด้านการผลิต ผู้ควบคุมเครื่องจักร ช่างทำแบบหล่อโลหะ ช่างพ่นสีและขัดเงา คนงานปลุกพืช คนงานก่อสร้าง	งานทำความสะอาด งานร้านอาหาร พนักงานจัดการการท่องเที่ยว โรงเรียนระดับปฐมวัย มัคคุเทศก์ ทันตแพทย์และผู้ช่วยสัตว์แพทย์

ที่มา: เนื่อแพร เล็กเฟื่องฟู และคณะ (2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเนื้อหาในด้านตัวแปรต้น คือ การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เนื้อหาตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพ และเนื้อหาตัวแปรกำกับได้แก่ผลกระทบจากโควิด 2019 และระดับการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ แรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ร้านอาหารและที่พักแรม) ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความเสี่ยงสูงทั้งเรื่องของความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน และโอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับผู้อื่นในการทำงาน (เนื่อแพร เล็กเฟื่องฟู และคณะ, 2563) โดยประชากรกลุ่มนี้ทั้งประเทศมีประมาณ 476,716 คน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2565) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยแบ่งออกเป็น 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเก็บรวบรวมข้อมูลภาคละ 100 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือภาคเหนือได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง คือ กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ คือ จังหวัดภูเก็ต และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยคือมกราคม 2565- ธันวาคม 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จำนวน 7 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และ 3) ผลกระทบจากโควิด จำนวน 3 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ 4) พฤติกรรมการเตรียมความพร้อม จำนวน 14 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามส่วนที่ 2-4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ แบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากทฤษฎี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ให้กับบริษัทต่างๆ เพื่อให้พนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยปัจจัยส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงประชากรอยู่ในระดับน้อย

2. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์แรงจูงใจและบุคลิกภาพ และการเตรียมความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ส่วนการเตรียมความพร้อมทางกายภาพและการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยมีระดับการศึกษาและผลกระทบจากโรคโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีตัวแปรอย่างน้อย 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ ($P=0.000$) โดยกลุ่มตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.732$) โดยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมร้อยละ 13.90 ($R-sq=0.139$) แสดงว่ายังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในโมเดลอีกประมาณร้อยละ 86.10 ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แบบจำลองผลกระทบจากโควิด 19 และระดับการศึกษา เป็นตัวแปรกำกับ

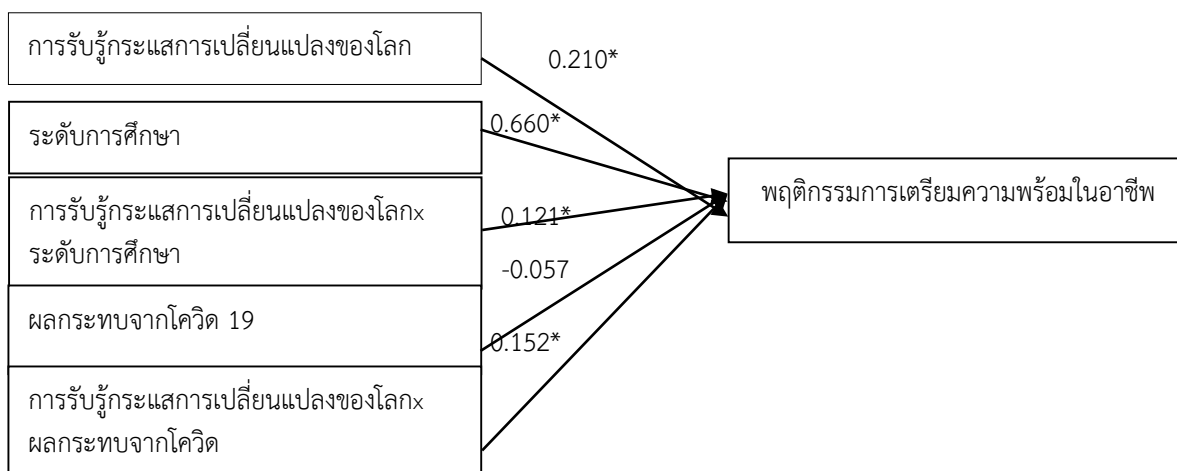
R	R-sq	MSE	F	df1	df2	P
.372	.139	0.086	10.744	5.00	394	0.000**

จากสมมติฐาน พบว่าการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.001$) การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพโดยมีผลกระทบจากโควิด 19 เป็นตัวแปรกำกับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.015$) และการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพโดยมีระดับการศึกษาเป็นตัวแปรกำกับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.007$) ดังตารางที่ 3 และภาพที่ 2

ตารางที่ 3 การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพโดยมีระดับการศึกษา และการเกิดโรคระบาดโควิด 19 เป็นตัวแปรกำกับ

ตัวแปร	Coeff	se	T	p	LLCI	ULCI
การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก	.210	0.052	4.031	0.000*	0.108	0.313
ผลกระทบจากโควิด 19	-.057	0.030	-1.853	0.066	-0.117	0.003
การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก X ผลกระทบจากโควิด 2019	.152	0.062	2.455	0.015*	0.030	0.274
ระดับการศึกษา	.066	0.020	3.296	0.001*	0.027	0.106
การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก X ระดับการศึกษา	.121	0.044	2.736	0.007*	0.034	0.207

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกไม่มากนักทั้งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่ออาชีพของตนเองโดยตรงทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สโรชา ศิลป์พิทักษ์สกุล (2561) ศึกษาการรับรู้การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของแรงงาน ในยุคอุตสาหกรรม 4.0 กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม อมตะ

ซิติ์ ชลบุรี พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีระดับความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบันทั้งจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเกิดโรคระบาดโควิด 2019 สอดคล้องกับ (ยุทธชัย ฮารีบินและคณะ, 2565: 716) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ การปรับตัว และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตในสถานการณ์แบบปกติใหม่พบว่าพนักงานมีการปรับตัวหรือการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก

3. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในอาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องพึ่งพารายได้จากลูกค้าที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหลักจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปและแข่งขันได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและรูปแบบการค้าโลกที่มีความก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการให้บริการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมเช่นสภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติ และโรคระบาดซึ่งล้วนแต่มีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเห็นได้ชัดจากกรณีการเกิดโรคระบาดโควิด 2019 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Frey and Osborne (2017: 254-280) พบว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอาจส่งผลกระทบต่อแรงงานไม่ว่าจะเป็นการนำระบบคอมพิวเตอร์มาทดแทนกำลังคนทำให้คนตกงาน และ TDRI ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการระบาดของโควิด 2019 มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากปี 62 มาปี 63 ประมาณร้อยละ 83.20 และรายได้ลดลงกว่า 1,911,808 ล้านบาท (ร้อยละ 82.60) (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) และผลการวิจัยของ ชฎาภรณ์ นาประดิษฐ์ และวิชญ์ อรรถวานิช (2563: 253) พบว่าทัศนคติการรับรู้เกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนของแต่ละบุคคลมีผลอย่างมากในการตัดสินใจการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงสถานที่ท่องเที่ยวหรือเปลี่ยนกิจกรรม เมื่อเผชิญปัญหาฝุ่นละอองปกคลุมพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสภาพอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์เดินทางหรือยกเลิกการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (พันธ์วลี รามริย์ และสุวิมล คนไว, 2561) ดังนั้น เมื่อแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรู้ว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่ออาชีพของพวกเขาจึงทำให้มีพฤติกรรมในการเตรียมความพร้อมในอาชีพเพื่อให้สามารถปรับตัวในอาชีพให้ได้ เมื่อนำระดับการศึกษามาเป็นตัวแปรกำกับพบว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรกำกับบางส่วน (Quasi Moderator) แสดงให้เห็นว่าการศึกษาเป็นตัวแปรกำกับจะกระตุ้นให้แรงงานมีการเตรียมความพร้อมในอาชีพเพิ่มขึ้นในบางส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลทิพย์ ศาสตรระจุก และคณะ (2563) ที่ศึกษาการประเมินความพร้อมของสังคมไทยและคนไทยในการเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ หลังวิกฤติโรคโควิด 2019 พบว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่ามีสัดส่วนของคนที่ตอบว่ารับมือแทบจะไม่ไหวน้อยกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และโดยในทางทฤษฎีแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงนอกจากจะมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่โดยเฉพาะทักษะทางด้านเทคโนโลยีซึ่งเอื้อให้แรงงานสามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและความต้องการจ้างงานได้ดี (Hrex.asia, 2019) นอกจากนั้นการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกก็มีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพ โดยมีผลกระทบจากโรคโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับแบบเต็มที่ (Pure Moderator) แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกร่วมกับผลกระทบจากโควิด 2019 ทำให้แรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเตรียมความพร้อมในอาชีพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้รูปแบบการให้บริการต้องปรับเปลี่ยนไป และสภาพภูมิอากาศและโลกร้อนทำให้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนผลกระทบจากโควิด 19 เข้ามาเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกระแสเปลี่ยนแปลงของโลกให้เร็วขึ้นและทำรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงเป็นอย่างมาก จึงทำให้แรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. การรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. ระดับการศึกษา และผลกระทบจากโรคระบาดโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับที่สำคัญระหว่างความสัมพันธ์ของการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและการเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
จากผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษา และการระบาดของโรคโควิด 2019 เป็นตัวแปรกำกับระหว่างการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
 - 1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบการให้บริการใหม่ๆ ให้สถานประกอบการสามารถดำเนินงานและมีความสามารถในการแข่งขันได้ เช่น พัฒนาทักษะทางด้านการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทักษะการจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับภัยพิบัติและโรคระบาด เป็นต้น
 - 1.2 ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรกำกับตัวหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นในการคัดเลือกบุคลากรอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรเอามาเป็นตัวแปรหลักตัวแปรหนึ่งเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลากรเพราะจะทำให้สามารถเตรียมความพร้อมในอาชีพได้
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
เพื่อให้สามารถอธิบายที่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำไมระดับการศึกษาและการระบาดของโรคโควิด 2019 จึงเป็นตัวแปรคั่นกลางที่สำคัญระหว่างการรับรู้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมเตรียมความพร้อมในอาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อหาคำอธิบายดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2565). จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.labour.go.th/index.php/home> สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565.
- กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ และคณะ. (2563). คิดใหม่ไทยก้าวต่อ เพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยหลังวิกฤติการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในบทบาทของมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิปิดทองหลังพระฯ.
- จิรัฐ เจนพิงพร พัทธพร ลิฟพัฒนาไพบูลย์ และรุจา อติศรกาญจน์. (2564). ประเด็นชวนคิด: 6 Mega trends กับเศรษฐกิจไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/5MegaTrends.pdf> สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566.
- ชฎาภรณ์ นาประดิษฐ์ และวิชญ์ อรรถวานิช. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทย กรณีศึกษาผู้ลงขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5). วารสารการศึกษาพุทธศาสตร์และการวิจัย. 6(2): 252-264.
- นลิตรา ไทยประเสริฐ. (2555). ผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ที่มีต่อรูปแบบการผลิต การบริโภค และการค้าในภูมิภาคอาเซียน. จุลสาร TRF Policy Brief. 3(6): 1-8.
- เนื่อแพร เล็กเฟื่องฟู สุภานิจ ปิยะพรหมดี พรพจ ปรปักษ์ขาม และนงา วะสี. (2563). เมื่อ โควิด-19 ปิดเมือง: ผลกระทบต่อแรงงานไทยในมิติ supply-side หลายนมิติของความเสี่ยงที่ตลาดแรงงานไทยต้องเผชิญ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.pier.or.th/abridged/2020/08/> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.
- พัชรพร ลิฟพัฒนาไพบูลย์ และนนทนินต์ ทองศรี. (2561). หุ่นยนต์ในภาคอุตสาหกรรม: กระแสใหม่ที่แรงงานต้องกังวลจริงหรือ?. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [3AutomationLobur16Aug2017.pdf](https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/5MegaTrends.pdf) (bot.or.th) สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.
- พันธ์วลี รวมร้อย และสุวิมล คนไว. (2561). แนวทางการรับมือของภาคการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านการบริหารระดับชาติ ครั้งที่ 1. วันที่ 11 มิถุนายน 2561. 1-9. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ยุทธชัย ฮาร์บิน สุรเดช ทองแกมแก้ว และเดชา สีดูกา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ การปรับตัว และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตในสถานการณ์แบบปกติใหม่. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติภาคีเครือข่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์กลุ่มภาคใต้ ครั้งที่ 1. วันที่ 2 เมษายน 2565. 715-731.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). วิเคราะห์ผลกระทบของของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2021/02/covid-112/> สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2566.
- สมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2563). ผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/investments/investment-knowledge/economic-covid-impact> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.
- สโรชา ศิลป์พิทักษ์สกุล. (2561). การรับรู้การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของแรงงาน ในยุคอุตสาหกรรม 4.0 กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม อมตะซิตี้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- Downing J. and D Thackrey. (1971). **Reading Readiness**. New York: London, University of London Press.
- Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2017). The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? **Technological Forecasting and Social Change**. 114: 254-280.
- Hrex.asia. (2019). **การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190625-education-for-hrd/> สืบคนเมื่อ 20 มกราคม 2566.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis. (3rd ed.)**. New York: Harper and Row.